

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Jakuba Camrdu, Ph.D. a JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D. v právní věci žalobkyně: **G. M. G.**, zastoupená JUDr. Přemyslem Hradečným, advokátem se sídlem Zámecké nám. 4, Krnov, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava**, se sídlem Krnovská 68, Opava, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 5. 2011, č. j. 22 A 24/2011 - 6,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 5. 2011, č. j. 22 A 24/2011 - 6, **se ruší a věc se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Dne 3. 2. 2011 byl Krajskému soudu v Ostravě doručen návrh žalobkyně ze dne 21. 1. 2011 označený jako „*Správní žaloba proti rozhodnutí lékaře Věznice Opava, MUDr. V. M., týkající se nerespektování pokynu nadřízeného orgánu a nezajištění neurologického vyšetření*“.

V návrhu žalobkyně uvedla, že byla dne 6. 1. 2011 hospitalizována v NsP při VV Praha Pankrác, kde podstoupila dne 11. 1. 2011 chirurgický zákrok – biopsii svalu. Dne 18. 1. 2011 provedl MUDr. Z. (NsP při VV Praha Pankrác) kontrolu a vzhledem k přetrvávající bolesti, nikoliv však v místě zákroku, nařídil neurologické vyšetření, které měl po té, co byla žalobkyně eskortována dne 20. 1. 2011 zpět do věznice Opava, zajistit MUDr. M., lékař zdravotnického střediska Věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Opava. Podle žalobkyně však MUDr. M. pokyn nadřízeného orgánu nerespektoval, nezajistil neurologické vyšetření a navíc nezajistil ani kontrolu na chirurgii.

Žalobkyně v žalobě dále konstatuje, že proti rozhodnutí správního orgánu je osoba, jíž se takové rozhodnutí dotýká, oprávněna podat žalobu podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Konečně žalobkyně uvedla, že žalobu dále doplní prostřednictvím svého zástupce, o jehož ustanovení, jakož i o osvobození od soudních poplatků zároveň požádala.

Krajský soud v Ostravě uvedené podání žalobkyně posoudil jako žalobu ve věci rozhodnutí lékaře, přičemž tuto žalobu prvním výrokem usnesení ze dne 20. 5. 2011, č. j. 22 A 24/2011 - 6, odmítl. Druhým výrokem rozhodl, že se žalobkyni nepřiznává osvobození od soudních poplatků a třetím výrokem usnesení zamítl žádost žalobkyně o ustanovení zástupce z řad advokátů.

V odůvodnění usnesení krajský soud uvedl, že postup lékaře, při němž rozhoduje o dalším způsobu léčby, není rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s., neboť se nejedná o rozhodnutí v oblasti veřejné správy, jímž by se zakládaly, měnily, rušily nebo závazně určovaly práva a povinnosti pacienta. Podle krajského soudu jde o rozhodnutí lékaře, kterým se s ohledem na zdravotní stav pacienta stanoví další postup jeho léčby, ale nijak se jím nezasahuje do hmotných práv pacienta. Z tohoto důvodu krajský soud žalobu podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. odmítl, neboť se žalobkyně domáhala přezkoumání rozhodnutí, které není rozhodnutím podle § 65 odst. 1 s. ř. s. a je tedy ze soudního přezkumu podle § 68 písm. e) s. ř. s. ve spojení s § 70 písm. a) s. ř. s. vyloučeno. K návrhu žalobkyně na osvobození od soudních poplatků a na ustanovení zástupce z řad advokátů krajský soud uvedl, že vzhledem k uvedeným důvodům pro odmítnutí žaloby tento návrh zjevně nemohl být úspěšný. Žalobkyně tedy dle krajského soudu nenaplnila předpoklady pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. a pro ustanovení advokáta podle § 35 odst. 8 s. ř. s.

Žalobkyně (stěžovatelka) napadla uvedené usnesení krajského soudu včasnou kasační stížností, kterou opírá o důvod podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Stěžovatelka nesouhlasí se závěrem krajského soudu, podle něhož postup lékaře, jímž rozhoduje o způsobu léčby, není rozhodnutím správního orgánu ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. Vězeňský lékař je součástí vězeňské správy a je na rozdíl od civilního lékaře oprávněn např. podávat návrhy na udělení kázeňských trestů či odměn. V daném případě bylo povinností MUDr. M. vykonat rozhodnutí nadřízeného orgánu NsP při VV Praha Pankrác. Odmítnutím vyšetření bylo zasaženo do osobní integrity stěžovatelky.

Stěžovatelka současně s podáním kasační stížnosti požádala o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Usnesením ze dne 28. 11. 2011, č. j. 22 A 24/2011 - 24, soud žalobkyni přiznal osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu a současně zamítl její žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů, neboť zjistil, že stěžovatelce byl v předmětné věci určen advokát, JUDr. Přemysl Hradečný, rozhodnutím České advokátní komory a že tomuto advokátovi stěžovatelka udělila plnou moc.

Zástupce stěžovatelky doplnil jejím jménem kasační stížnost podáním ze dne 24. 11. 2011. V doplnění kasační stížnosti stěžovatelka namítala, že krajský soud odmítl žalobu, aniž by se zabýval věcí samou. Také vytkla krajskému soudu, že rozhodl, aniž by si vyžádal stanovisko žalované, listinné důkazy týkající se zdravotního stavu stěžovatelky či pokyn MUDr. Z. Dále poukázala na to, že je jako osoba ve výkonu trestu nedobrovolně

odkázána na pomoc lékaře, kterého si nezvolila a který je zaměstnancem Vězeňské služby. Jeho rozhodnutí je proto rozhodnutím v oblasti veřejné správy, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují práva a povinnosti pacienta. Důsledky tohoto rozhodnutí mohou ovlivnit i budoucí život stěžovatelky. V této souvislosti stěžovatelka poukázala na stanovisko vyslovené v usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 3. 2005, č. j. 6 A 25/2002 - 42, publikované pod č. 906/2006 Sb. NSS.

Žalovaná se ke kasační stížnosti ve stanovené lhůtě nevyjádřila. K výzvě Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 2. 2012, č. j. 5 As 63/2012 - 23, nicméně soudu sdělila, že v dané věci nebyl vydán žádný správní akt. Ke sdělení žalované ze dne 28. 2. 2012 bylo přiloženo vyjádření MUDr. V. M., lékaře a vedoucího zdravotnického střediska Věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Opava, jenž uvedl, že odborná vyšetření specialistou jsou indikována pouze tehdy, vyžaduje-li to zdravotní stav pacienta. Zdravotní stav stěžovatelky nevyžadoval neurologické vyšetření. Jednalo se o účelový požadavek, který neměl objektivní odůvodnění. Rovněž mu není známo, že by mu MUDr. Z., lékař Nemocnice s poliklinikou Vazební věznice Praha – Pankrác, jakkoliv nařizoval odborné neurologické vyšetření provést.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

Posléze Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, a to zčásti na základě argumentace, kterou uplatnila stěžovatelka v kasační stížnosti, a zčásti na základě důvodů, k nimž Nejvyšší správní soud přihlíží z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud předesílá, že v posuzovaném případě stěžovatelka kasační stížností napadla usnesení krajského soudu o odmítnutí návrhu. Takovou kasační stížnost lze opřít pouze o důvody nezákonnosti tohoto rozhodnutí dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. [viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2005, č. j. 3 Azs 33/2004 - 98, publikovaný pod č. 625/2005 Sb. NSS]. Pod tento důvod spadá i případ, kdy vada řízení před soudem měla nebo mohla mít za následek vydání nezákonného rozhodnutí o odmítnutí návrhu (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 12. 2005, č. j. 6 As 4/2004 - 53, dostupný na www.nssoud.cz).

Jelikož tedy kasační stížnost nesměruje proti meritornímu rozhodnutí, nebude se ani Nejvyšší správní soud moci zabývat věcí samou, tj. nebude se zabývat otázkou zákonnosti žalobou napadeného postupu žalované. Předmětem posouzení Nejvyššího správního soudu v daném řízení bude toliko otázka, zda krajský soud postupoval správně, když žalobu stěžovatelky podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. odmítl po té, co dospěl

k závěru, že směřovala proti úkonu žalované, který je dle § 70 písm. a) s. ř. s. ze soudního přezkoumání vyloučen, neboť není rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud především shledává důvodnou stížní námitku, podle níž krajský soud žalobu odmítl bez jakéhokoliv podkladu ve spise, a dodává, že tak navíc krajský soud učinil, aniž by vyzval stěžovatelku k odstranění vad žaloby. Soudní řád správní stanoví náležitosti jednotlivých druhů žalob (viz § 71, § 80 odst. 3, § 84 odst. 3 s. ř. s.). Pokud takové náležitosti podání účastníka řízení nemá, upravuje soudní řád správní postup krajského soudu při doplňování náležitostí žaloby a odstraňování jejích vad a rovněž stanoví, jak má soud postupovat v případě, že nedostatky žaloby odstraněny nebudou.

Podle § 37 odst. 3 s. ř. s. musí být z každého podání zřejmé, čeho se týká, kdo jej činí, proti komu směřuje, co navrhuje, a musí být podepsáno a datováno; k podání musí být připojeny listiny, kterých se podatel dovolává. Náležitosti žaloby proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 odst. 1 s. ř. s. vyjmenovává § 71 odst. 1 s. ř. s., podle kterého musí taková žaloba kromě obecných náležitostí podání podle § 37 odst. 2 a 3 s. ř. s. obsahovat též označení napadeného rozhodnutí a den jeho doručení nebo jiného oznámení žalobci, označení osob na řízení zúčastněných, jsou-li žalobci známy, označení výroků rozhodnutí, které žalobce napadá, žalobní body, z nichž musí být patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné, jaké důkazy k prokázání svých tvrzení žalobce navrhuje provést a konečně musí obsahovat také návrh výroku rozsudku, tj. žalobní petit. Podle § 71 odst. 2 s. ř. s. pak žalobce k žalobě připojí jeden opis napadeného rozhodnutí.

Je přitom zjevné, že podání stěžovatelky ze dne 21. 1. 2011 nesplňovalo podstatné náležitosti žaloby proti rozhodnutí správního orgánu uvedené v § 71 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatelka zde napadené rozhodnutí nikterak blíže neoznačila, z podání dále nevyplývá, kdy jí mělo být takové rozhodnutí doručeno či jinak oznámeno, přičemž takové údaje nelze dovodit ani z jiných listin, když stěžovatelka kopii napadeného rozhodnutí k předmětnému podání nepřiložila. Předmětné podání stěžovatelky dále neobsahuje ani žalobní petit, který je nutnou náležitostí žaloby proti rozhodnutí správního orgánu [viz § 71 odst. 1 písm. f) s. ř. s.]. Nutno podotknout, že o neúplnosti podání svědčí též sdělení samotné stěžovatelky, že žalobu dále doplní prostřednictvím svého zástupce.

Krajský soud přesto podání stěžovatelky ze dne 21. 1. 2011 vyložil dle jeho označení, tedy že se jedná o žalobu proti rozhodnutí správního orgánu ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s., a bez dalšího žalobu stěžovatelky odmítl, neboť dospěl k závěru, že napadený výsledek činnosti žalované není rozhodnutím podle § 65 odst. 1 s. ř. s.

Postup krajského soudu v daném případě byl v rozporu s § 37 odst. 5 s. ř. s., podle kterého *„[p]ředseda senátu usnesením vyzve podatele k opravě nebo odstranění vad podání a stanoví k tomu lhůtu. Nebude-li podání v této lhůtě doplněno nebo opraveno a v řízení nebude možno pro tento nedostatek pokračovat, soud podání usnesením odmítne, nestanoví-li zákon jiný procesní důsledek. O tom musí být podatel ve výzvě poučen.“*

S ohledem na vady podání ze dne 21. 1. 2011 měl tedy krajský soud před vydáním rozhodnutí stěžovatelku nejprve vyzvat dle § 37 odst. 5 s. ř. s. k jejich odstranění. Takto však krajský soud nepostupoval. Namísto odstraňování vad podání, vyžádání si popisu napadeného správního aktu, byl-li takový vydán, a vyjádření žalované k tomu, jaký správní akt je vlastně napadán, přistoupil krajský soud k rozhodnutí o žalobě, která postrádala základní zákonné náležitosti.

Vzhledem k formulaci předmětné žaloby lze navíc pochybovat o tom, že stěžovatelka tímto podáním vskutku brojila proti rozhodnutí správního orgánu ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s., byť stěžovatelka takto napadený postup vězeňského lékaře žalované označila. Jak již zdejší soud konstatoval výše, stěžovatelka napadené „rozhodnutí“ v předmětném podání ani nikterak blíže nespecifikuje a dále neuvádí ani den, kdy jí mělo být takové „rozhodnutí“ oznámeno. Z obsahu žaloby tedy nelze usuzovat na to, že žalovaná v dané věci vskutku správní rozhodnutí vydala, a nenásvědčuje tomu ani její dodatečné vyjádření, které si Nejvyšší správní soud vyžádal.

Z podání stěžovatelky tedy nebylo zřejmé, zda se jedná o žalobu proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 s. ř. s., nebo o zásahovou žalobu ve smyslu § 82 s. ř. s., případně zda nejde o žalobu nečinnosti podle § 79 s. ř. s., která by přicházela v úvahu v případě, že by se stěžovatelka dle obsahu žaloby domáhala vydání rozhodnutí žalované o tom, že nebude stěžovatelce zajištěno provedení požadovaného vyšetření.

Odlišením těchto tří základních žalob ve správním soudnictví se podrobně zabýval rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 16. 11. 2010, č. j. 7 Aps 3/2008 - 98, publikovaném pod č. 2206/2011 Sb. NSS, v němž uvedl: *„Rozdíl mezi žalobou proti rozhodnutí správního orgánu a zásahovou žalobou (...) primárně spočívá ve formě aktů nebo úkonů, proti nimž uvedené žaloby chrání. Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu chrání proti aktům majícím obecně povahu individuálního správního aktu, jak takovému pojmu rozumí hlavní proud doktríny správního práva (ať již vydávaného podle správního řádu, zákona o správě daní a poplatků či jakéhokoli jiného zvláštního zákona). Oproti tomu zásahová žaloba chrání proti jakýmkoli jiným aktům či úkonům veřejné správy směřujícím proti jednotlivci, které jsou způsobilé zasáhnout sféru jeho práv a povinností a které nejsou pouhými procesními úkony technicky zajišťujícími průběh řízení. Nemusí jít nutně o akty neformální povahy či jen o faktické úkony, nýbrž i o jakékoli jiné konání či opomenutí konat, nelze-li je podřadit pod pojem rozhodnutí ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. Zásahem proto může být i nezákonná nečinnost spočívající v neučinění nějakého úkonu jiného než rozhodnutí ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. (...) Nečinnostní žaloba je ve vztahu k žalobě proti rozhodnutí správního orgánu svým způsobem přípravným a pomocným prostředkem. Jejím účelem je umožnit, aby soud přinutil správní orgán vydat rozhodnutí (ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s.) ve věci samé a také případně osvědčení. V řízení o nečinnostní žalobě soud zjistí, zda je správní orgán povinen vydat určitý akt z výše uvedené množiny taxativně vymezených aktů, jak jsou uvedeny v § 79 odst. 1 s. ř. s. Pokud shledá, že tomu tak je, uloží správnímu orgánu takový akt vydat. Jedná-li se o akt přezkoumatelný na základě žaloby proti rozhodnutí správního orgánu, soud správnímu orgánu neuloží, jaký obsah má dotýčný akt mít, nýbrž toliko povinnost jej vydat. Obsahová stránka takového aktu pak může být přezkoumána poté, co bude vydán, v případném následném řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu.“*

Rozšířený senát zároveň vycházel z toho, že „*věcný rozsah tří základních typů žalob v řízení podle s. ř. s. je nutno v pochybnostech vykládat tak, aby pokud možno každý úkon veřejné správy směřující vůči jednotlivci a zasahující do sféry jeho práv nebo povinností (tj. stanovící mu nové povinnosti, které dosud neměl, anebo odmítající jej zbavit určitých povinností, které již má; přiznávající, anebo odmítající mu přiznat určitá jednotlivcem nárokováná práva; jinak zasahující do jeho právem chráněné sféry konáním, anebo opomenutím, tedy mj. i nekonáním v případě, že právo stanovuje povinnost veřejné správy za stanovených podmínek konat, ať již předepsanou formou, anebo fakticky) byl podroben účinné soudní kontrole*“.

V uvedeném usnesení se rozšířený senát zabýval rovněž povahou rozhodnutí správního orgánu ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s., přičemž nepřisvědčil plně toliko materiální definici správního rozhodnutí. Rozšířený senát konstatoval, že „*formální definiční znaky (správního) rozhodnutí definice „rozhodnutí“ ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. sice sama o sobě neobsahuje, jsou však přítomny jako znaky vymezující nezbytné vlastnosti přezkoumávaného aktu na těch místech dílu prvního části druhé s. ř. s., která se týkají např. časových podmínek podání žaloby (oznámení rozhodnutí jako zásadně písemného formalizovaného aktu) či vlastností, které nutně musí mít, aby obstál v přezkumu (přezkoumatelnost; náležitosti, mj. formální, které vylučují, že by šlo o akt nicotný)*“.

Rozšířený senát tedy rozhodnutí definoval jako formalizovaný a standardizovaný akt se zákonem předepsanými náležitostmi umožňujícími rychle a jednoduše rozpoznat původce i adresáta (adresáty) takového aktu, obsah práv a povinností jím upravených i důvody, pro které je do nich zasahováno. Zároveň rozšířený senát vymezil i pojem rozhodnutí dle § 65 odst. 1 s. ř. s. v materiálním slova smyslu, přičemž zdůraznil, že na postup správního orgánu by bylo možné nahlížet jako na rozhodnutí v materiálním smyslu jen tehdy, pokud by šlo o akt, který by po obsahové stránce měl povahu „rozhodnutí“ ve smyslu definice obsažené v § 65 odst. 1 s. ř. s. a měl mít podle zákona též formu správního rozhodnutí, avšak který by pro procesní pochybení správního orgánu nebyl v takto předepsané formě vydán.

V každém případě, k otázce podřazení návrhu na zahájení řízení pod konkrétní typ řízení dle soudního řádu správního se Nejvyšší správní soud vyjádřil již v rozsudku ze dne 19. 10. 2006, č. j. 6 Aps 2/2005 - 60, dostupném na www.nssoud.cz, v němž dospěl k závěru, že ve správním soudnictví není návrhovatel povinen výslovně určit, dle jakého ustanovení či dílu soudního řádu správního bude soud jeho návrh posuzovat, ani soud není tímto případným označením vázán. Dle § 2 odst. 1 s. ř. s. totiž soudy ve správním soudnictví poskytují ochranu veřejným subjektivním právům fyzických i právnických osob způsobem stanoveným tímto zákonem za podmínek stanovených tímto nebo zvláštním zákonem. Z tohoto ustanovení je zřejmé, že způsob poskytnutí ochrany (tj. volba příslušného typu řízení v rámci hlavy druhé části třetí s. ř. s.) je stanoven zákonem, pouze jím je soud vázán, nikoli označením tohoto typu v žalobě.

V rozsudku ze dne 9. 7. 2009, č. j. 7 Aps 2/2009 - 197, dostupném na www.nssoud.cz, Nejvyšší správní soud dále zdůraznil, že pro účely určení žalobního typu je třeba žalobu posuzovat podle jejího obsahu, přičemž pro soud je závazný petit žaloby. Obdobný závěr Nejvyšší správní soud učinil již dříve v rozsudku ze dne 24. 6. 2004, č. j. 2 Ans 1/2004 - 64, publikovaném pod č. 670/2005 Sb. NSS, v němž uvedl, že „*soud rozhoduje o návrhu, jaký žalobce učiní, a ten je dán petitem a jemu odpovídající věcnou argumentací*“.

Z uvedené judikatury zdejšího soudu ovšem také vyplývá, že pokud by byl mezi obsahem žaloby a navrženým petitem rozpor, případně pokud by žaloba žádný petit neobsahovala, bylo by třeba takovou vadu nejprve odstranit postupem dle § 37 odst. 5 s. ř. s. Není-li postaveno najisto, čeho se žalobce žalobou domáhá, a soud přesto ve věci rozhodne, zatíží tím své řízení vadou, která může mít vliv na zákonnost rozhodnutí (viz cit. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 7. 2009, č. j. 7 Aps 2/2009 - 197).

V projednávané věci stěžovatelka označila svůj návrh jako žalobu proti rozhodnutí správního orgánu, vzhledem k obsahu podání ovšem nelze jednoznačně určit, o jaký žalobní typ dle hlavy druhé části třetí s. ř. s. se jedná, neboť nelze vyloučit, že podání stěžovatelky směřovalo proti faktickému úkonu žalované, resp. nečinnosti žalované. K tomu přistupuje vada podání spočívající v tom, že předmětná žaloba neobsahuje petit, jenž představuje nutnou náležitost jak žaloby proti rozhodnutí [viz § 71 odst. 1 písm. f) s. ř. s.], tak i žaloby proti nezákonnému zásahu [viz § 84 odst. 3 písm. d) s. ř. s.] a nečinnostní žaloby [viz § 80 odst. 3 písm. d) s. ř. s.]. V každém případě se ovšem jednalo o vadu odstranitelnou, soud tedy nebyl oprávněn vydat rozhodnutí, aniž by se pokusil tyto vady postupem dle § 37 odst. 5 s. ř. s. odstranit.

Nejvyšší správní soud tak uzavírá, že krajský soud byl povinen ujasnit si přípustnost žaloby a další podmínky řízení v souladu s obsahem žaloby; nebyl přitom vázán označením žaloby. Jinými slovy, krajský soud měl stěžovatelku vyzvat, aby odstranila zmiňované vady žaloby a upřesnila, čeho se touto žalobou domáhá. Teprve pokud by stěžovatelka na výzvu soudu podle § 37 odst. 5 s. ř. s. neupřesnila a nedoplnila své podání, byl by krajský soud povinen zkoumat, zda lze v řízení o podání stěžovatelky i přes tuto skutečnost pokračovat, a pokud by to možné nebylo, byl by povinen podání podle § 37 odst. 5 s. ř. s. odmítnout (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 2. 2010, č. j. 1 As 78/2009 - 76, dostupný na www.nssoud.cz).

Krajský soud uvedeným způsobem nepostupoval a tím zatížil své řízení vadou, která mohla mít vliv na zákonnost jeho rozhodnutí o odmítnutí návrhu [§ 103 odst. 1 písm. d) a e) s. ř. s.].

V této souvislosti je dále podstatná i okolnost, že stěžovatelka v návrhu na zahájení řízení zároveň požádala, aby ji soud osvobodil od soudních poplatků a aby jí ustanovil zástupce z řad advokátů. Krajský soud nicméně o tomto návrhu rozhodl až v předmětném usnesení o odmítnutí žaloby, kterým se řízení před krajským soudem končí, ačkoliv s ohledem na zachování procesních práv stěžovatelky tak měl učinit na prvním místě, tedy ještě před tím, než by se pokusil odstranit vady žaloby, jak bylo popsáno výše. Je pravděpodobné, že pokud by soud shledal, že v daném případě jsou splněny podmínky pro ustanovení zástupce z řad advokátů, stěžovatelka by prostřednictvím ustanoveného advokáta vady žaloby snáze odstranila. I v tomto ohledu tedy krajský soud pochybil, a zatížil tak řízení vadou, která mohla mít vliv na zákonnost jeho rozhodnutí.

Samotný výrok kasační stížností napadeného usnesení, jímž krajský soud zamítl návrh stěžovatelky na osvobození od soudních poplatků a na ustanovení zástupce z řad advokátů, pak nemůže obstát ani s ohledem na důvody, pro které krajský soud návrh

stěžovatelky zamítl. Krajský soud zde totiž vycházel ze závěrů, na základě kterých předmětnou žalobu stěžovatelky odmítl. Jak ovšem vyplývá z již uvedeného, závěr krajského soudu, podle kterého žaloba stěžovatelky zjevně nemohla být úspěšná, neobstojí, navíc takový závěr soudu nebyl ani přezkoumatelným způsobem odůvodněn. Krajský soud toliko konstatoval, že se v daném případě jedná o rozhodnutí lékaře, kterým se s ohledem na zdravotní stav pacienta stanoví postup léčby, ale nijak se tím nezasahuje do jeho hmotných práv. Krajský soud přitom blíže neuvádí, z jakých důvodů měl za to, že postupem vězeňského lékaře žalované nemohla být dotčena veřejná subjektivní práva stěžovatelky.

Podle § 16 odst. 5 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, má odsouzený právo na zdravotní služby v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem (tj. nyní zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, dříve zákonem č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu) s přihlédnutím k omezením vyplývajícím z účelu trestu. Mezi tato omezení patří především to, že odsouzený nemá právo na volbu lékaře ani zdravotnického zařízení [§ 9 odst. 2 zákona o péči o zdraví lidu, § 29 odst. 2 písm. e) zákona o zdravotních službách].

Podle § 23 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů, zajišťuje zdravotní péči o odsouzeného především zdravotnické středisko ve věznici nebo jiné zdravotnické zařízení Vězeňské služby. Podle § 23 odst. 2 vyhlášky č. 345/1999 Sb. preventivní vstupní, periodické, mimořádné a výstupní lékařské prohlídky odsouzených musí být prováděny mimo doslech, a pokud lékař nerozhodne jinak, i mimo dohled zaměstnanců Vězeňské služby s výjimkou zdravotnického personálu. Podle § 23 odst. 3 vyhlášky č. 345/1999 Sb., pokud zdravotní stav odsouzeného vyžaduje poskytnutí neodkladné zdravotní péče a není-li možné ji zajistit ve věznici, musí být orgánem Vězeňské služby přivolán lékař lékařské služby první pomoci nebo zdravotnické záchranné služby nejbližšího zdravotnického zařízení, který po vyšetření odsouzeného rozhodne o dalším postupu. Podle § 23 odst. 4 vyhlášky č. 345/1999 Sb., v případě, že lékař lékařské služby první pomoci nebo zdravotnické záchranné služby nařídí převoz k ambulantnímu ošetření nebo hospitalizaci v nejbližším zdravotnickém zařízení umístěném mimo věznici nebo k hospitalizaci v některém nemocničním zařízení Vězeňské služby, jsou jeho pokyny k provedení tohoto postupu pro orgány Vězeňské služby závazné a musí být splněny neodkladně.

Relevantní pro posuzovanou věc je též § 11 odst. 2 zákona o veřejném zdravotním pojištění, ve znění účinném do 31. 3. 2012 (nyní § 93 a násl. zákona o zdravotních službách). Podle zmiňovaného ustanovení zákona o veřejném zdravotním pojištění „*m]á-li pojištěnec za to, že mu není poskytována náležitá zdravotní péče, může: a) podat návrh na přezkoumání vedoucímu zdravotnického zařízení nebo jeho zřizovateli, b) obrátit se na Českou lékařskou komoru, Českou stomatologickou komoru nebo Českou lékárnickou komoru, týkají-li se nedostatky odborného nebo etického postupu lékaře nebo lékárníka, anebo na jinou profesní organizaci, pokud byla zřízena, týkají-li se uvedené nedostatky jiného zdravotnického pracovníka, c) obrátit se na zdravotní pojišťovnu, jejímž je pojištěncem, zejména odmítne-li zdravotnický pracovník provést zdravotní výkon spadající do hrazené péče, d) obrátit se na*

příslušný orgán státní správy, který provedl registraci zdravotnického zařízení podle zvláštního zákona“.

Krajský soud se ovšem žalobní argumentací stěžovatelky ani citovanými relevantními právními předpisy ve svém usnesení vůbec nezabýval. Bude tedy na něm, aby v dalším řízení v závislosti na tom, jakým způsobem doplní svou žalobu stěžovatelka, zkoumal, v jakém typu řízení se stěžovatelka může domáhat soudní ochrany svých práv vyplývajících z citovaných ustanovení. Krajský soud bude muset posoudit, zda se tak má stát v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu, tj. zda lze tvrzené odmítnutí lékařské péče považovat za rozhodnutí správního orgánu ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s., případně zda se lze domáhat soudní ochrany v jiném typu řízení podle soudního řádu správního, či zda má tuto ochranu poskytnout soud rozhodující v občanském soudním řízení. Krajský soud bude přitom v dalším řízení vycházet z toho, že osvobození stěžovatelky od soudních poplatků i její zastoupení na základě plné moci (vzhledem k obsahu této plné moci) advokátem JUDr. Hradečným přecházejí z řízení o kasační stížnosti i do navazujícího řízení před krajským soudem. Tato skutečnost samozřejmě nebrání tomu, aby krajský soud v dalším řízení případně posoudil, zda zákonné podmínky pro osvobození stěžovatelky od soudních poplatků jsou i nadále splněny.

Vzhledem k uvedenému Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, a to i pro vady řízení před krajským soudem, k nimž přihlédl podle § 109 odst. 4 s. ř. s. ve spojení s § 103 odst. 1 písm. d) a e) s. ř. s. z úřední povinnosti, a v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. usnesení krajského soudu v plném rozsahu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude Krajský soud v Ostravě vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne Krajský soud v Ostravě v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). Vzhledem k tomu, že stěžovatelce nebyl advokát v předmětné věci ustanoven podle § 35 odst. 8 s. ř. s. soudem, neplatí jeho odměnu za zastupování ani hotové výdaje stát.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 5. října 2012

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu